

การเฝ้าระวังโรคประจำสัปดาห์

WEEKLY EPIDEMIOLOGICAL SURVEILLANCE REPORT

กองระบาดวิทยา สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข
 DIVISION OF EPIDEMIOLOGY MINISTRY OF PUBLIC HEALTH

ปีที่ ๒๙
 ๘ พฤษภาคม ๒๕๔๑

ฉบับที่ ๑๙

NUMBER 19

VOLUME 29
 MAY 8, 1998

สารบัญ
 CONTENTS

รายงานเบื้องต้น: การระบาดของโรคอาหารเป็นพิษ Botulism ที่สงสัยปนเปื้อนในหน่อไม้อัดปิ้ง	269
กลเม็ดการนำเสนอผลงานวิชาการ	271

รายงานเบื้องต้น: การระบาดของโรคอาหารเป็นพิษ
Botulism ที่สงสัยปนเปื้อนในหน่อไม้อัดปิ้ง
Preliminary report: Suspected Botulism outbreak
due to contamination of canned bamboo shoot

กองระบาดวิทยาได้รับแจ้งจาก สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดน่าน เมื่อวันที่ 14 เมษายน 2541 ว่า มีผู้ป่วยด้วยโรคอาหารเป็นพิษจำนวน 6 ราย เข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลน่าน ตั้งแต่วันที่ 11-14 เมษายน 2541 และแพทย์ผู้ทำการรักษาให้การวินิจฉัยเบื้องต้นว่าเป็นโรค Botulism กองระบาดวิทยา จึงได้ส่งแพทย์เฉพาะทางสาขาเวชศาสตร์ป้องกัน แขนงระบาดวิทยา ออกไปสอบสวนและควบคุมป้องกันโรค ร่วมกับสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดน่าน ตั้งแต่วันที่ 15 - 18 เมษายน 2541

จากการสัมภาษณ์ผู้ป่วย โดยมีนิยามผู้ป่วย คือ ผู้ที่มีอาการ 3 อย่างในกลุ่มอาการต่อไปนี้ หนึ่งตาตก, กลืนอาหารลำบาก, พูดไม่ชัด, ปากแห้ง, มองภาพไม่ชัดหรือเห็นภาพซ้อน, แขนขาอ่อนแรง, อาเจียน, เจ็บคอ, เสียงแหบ, ถ่ายเหลว ในช่วงวันที่ 11 - 15 เมษายน 2541 และอาศัยอยู่ในอำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน พบผู้ป่วยที่มีอาการดังกล่าว 11 ราย เป็นผู้ป่วยที่ค้นพบในชุมชน 4 ราย เป็นชาย 2 ราย หญิง 9 ราย อายุเฉลี่ย 48 ปี (พิสัย 38 - 67 ปี) ร้อยละ 91 มีภูมิลำเนาอยู่บ้านหนองบัว ต.ป่าคา อ.ท่าวังผา จ.น่าน (10 ราย) จากการสัมภาษณ์ผู้ป่วยและญาติเกี่ยวกับอาหารที่สงสัย พบว่า ผู้ป่วยทุกรายทานหน่อไม้อัดปิ้งจากร้านนาง ก (นามสมมุติ) โดย 3 รายรับประทานร่วมกัน 8 รายซื้อไปรับประทานที่บ้าน ผู้ป่วย 6 ราย ดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ซึ่งทำเองในหมู่บ้าน 3 รายรับประทานเห็ด จากการศึกษาโดยวิธี Case - control study โดยเลือกกลุ่มควบคุมเป็นแม่บ้านทุกคนในหมู่บ้านคอนแก้วที่ไม่มีอาการป่วย เนื่องจาก เป็นผู้ปรุงและซื้ออาหาร พบว่า ในกลุ่มควบคุม 66 คน มีผู้ซึ่งรับประทานหน่อไม้อัดปิ้งแล้วไม่ป่วย 4 ราย โดยที่ 3 ราย นำไปทำให้อ่อนโดยการต้มและผัดก่อน มีกลุ่มควบคุมซึ่งรับประทานหน่อไม้อัดปิ้งจากร้านอื่นๆ 11 ราย ไม่มีอาการใดๆ Odd ratio ของหน่อไม้อัดปิ้งร้านนาง ก = undetermined P - value < 0.000001 ส่วน Odd ratio ของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และเห็ด ไม่มีนัยสำคัญ

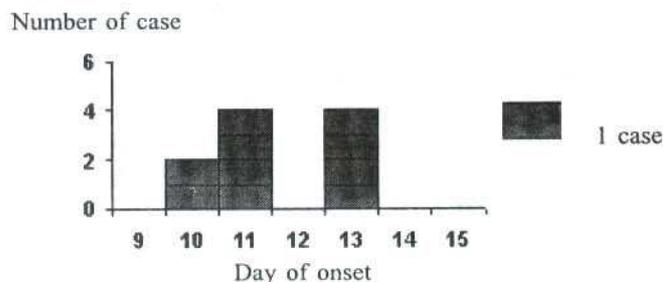
ทางสถิติ ระยะฟักตัวอยู่ในช่วง 6 ชั่วโมง ถึง 3 วัน (ปกติ 6 ชั่วโมง ถึง 8 วัน) ผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลน่านเสียชีวิต 2 ราย โดยรายหนึ่งเป็นหญิงที่ผลิตและขายหน่อไม้อัดปืบ 2 รายถูกส่งต่อมายังโรงพยาบาลศิริราช โดยใส่ท่อช่วยหายใจ จากการสอบถามแพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านพิษวิทยา โรงพยาบาลศิริราช ให้การวินิจฉัยว่าเป็นโรค Botulism และอยู่ในระหว่างรอผลการส่งจุลจากรและอาหารเพาะเชื้อ *Clostridium botulinum*

จากข้อมูลดังกล่าวอาหารที่สงสัยน่าจะเป็นหน่อไม้อัดปืบ ซึ่งมีการผลิตในหมู่บ้านส่วนใหญ่ในจังหวัดน่าน ผลิตมากที่บ้านดอนแก้ว อำเภอท่าวังผา เป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือน โดยต้มหน่อไม้ในปืบน้ำมันพืชในช่วงฤดูฝน แล้วปิดผนึกด้วยฝาตะกั่ว และเชื่อมด้วยกรดไฮโดรซัลฟูริก และนำออกขายในช่วงฤดูร้อน

ทางกองระบาดวิทยาร่วมกับสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดน่านได้เก็บตัวอย่าง หน่อไม้ที่ผู้ป่วยรับประทาน และหน่อไม้ที่ผลิตในร้านดังกล่าว เพื่อส่งตรวจที่กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ และแนะนำให้หยุดการจำหน่าย, แจกหน่อไม้อัดปืบในอำเภอท่าวังผา รวมทั้งให้สุศึกษาในเรื่องการล้างและต้มหน่อไม้สุกอัดปืบ ให้เดือดเป็นเวลาอย่างน้อย 10 นาทีก่อนรับประทาน

เนื่องจากการทำอาหารประเภทผัก,ผลไม้บรรจุกระป๋องเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือนกระจายอยู่ทั่วทุกภาคในประเทศไทย ซึ่งทำให้มีแนวโน้มที่อาจจะเกิดการระบาดของโรคอาหารเป็นพิษที่เกิดจากเชื้อ *Clostridium botulinum* ได้ ทางกองระบาดวิทยา จึงขอให้หน่วยงานต่างๆที่รับผิดชอบงานเฝ้าระวังโรค รายงานให้ศูนย์ระบาดวิทยาภาค และกองระบาดวิทยาทราบ ในกรณีที่พบผู้ป่วยที่สงสัยว่าจะเป็นโรคอาหารเป็นพิษที่เกิดจากเชื้อ *Clostridium botulinum* โดยมีอาการดังต่อไปนี้ หนึ่งตาตก, กลืนอาหารลำบาก, พูดไม่ชัด, ปากแห้ง, มองภาพไม่ชัดหรือเห็นภาพซ้อน, แขนขาอ่อนแรง, อาเจียน, เจ็บคอ, เสียงแหบ, ถ่ายเหลว

Epidemiology curve of food poisoning outbreak in Nan April 10 - 13, 1998

คณะสอบสวนโรค:

นพ.พงศ์เทพ วงศ์วัชรไพบูลย์, นพ.พิศิษฐ์ ศรีประเสริฐ, นาย ธัญญา วิเศษสุข, นส.ศุภวรรณ นันทวาส, นายอนุวัฒน์ ชนะวงค์, นส.สุกัลยา เล็กศิริวิไล, คณะเจ้าหน้าที่สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดน่าน, โรงพยาบาลน่าน, สำนักงานสาธารณสุขอำเภอท่าวังผา, โรงพยาบาลท่าวังผา

ผู้รายงาน:

นพ.พงศ์เทพ วงศ์วัชรไพบูลย์ (Dr.Pongthep Wongwatcharapaiboon)